

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Csiszár József. —

1. Számítási kérdés.

Egy vasöntő helyen két vastömeg van; az elsőnek $\frac{3}{4}$ -e 135 mázsával többet nyom, mint a másiknak $\frac{1}{3}$ -e és ez utóbbinak $\frac{4}{5}$ -e 110 mázsával nagyobb súlya, mint az elsőnek $\frac{5}{6}$ -a. — Mekkora a súlya egyiknek-egyiknek?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik híres csepkőbarlang az, a mely Adelsberg közelében van? A Poik folyó fut át rajta. 4172 m. hosszú több csarnoka közül legszebb a Kálvária-csarnok.

3. Történelmi kérdés.

Ki azon angol férfi, a ki a Napoleon ellen szövetséget államok táborában angol követ volt 1813–14-ben? 1852-év decemberétől a miniszterium élén állott, de 1855-ben leköszönt. Mikor halt meg?

4. Természetradi kérdés.

Melyik az olajfa-félék rendjébe tartozó fa az, a melynek törzse karcu, görcsös ágakkal; virágja sötétbarna; levélhajtás előtt virit; levelet szárnyalt? Az északi hitrege szent fának tartja, mivel belőle az istenek az első emberpárt faragták.

5. Vegytani kérdés.

Pl ($C_2 H_3 O_2$) $\approx 3H_2O$; minek a képlete ez? Szintelen, átlátszó, jegeces tömeg, a levegőn szétmállik. Ize eleinte édes, majd összehúzó, fémcs. 1.75 suly rész vízben. 8 s. r. borszeszben oldódik. Összehúzó szer; használják szemcseppek készítésére, hólyagmosásra, tüdővészések éjjeli izzadása és hasmenése ellen.

A 2-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: Az utazásban részt vett 18 személy.
Földrajzi kérdés: Peene folyó; az Odera hasonnevet torkolati ágába szakad.

Történelmi kérdés: Lamberg Ferencz Fülöp gróf, szül. 1791 nov. 30.

Természetradi kérdés: Lencse (ervum lens)

Vegytani kérdés: Porphy.

Képrejtvény: Önműködő vizlőkő kos.

Helyesen fejtették meg.

Hegedüs Ferencz, Obermayer János, Kerbler Lajos, Kutkovics István, Terényi István, Nagy Gyula, Gál Sándor, Krammer Antal, Kiss Jenő, Békésy Lajos, Rónay Jenő, Néjer Gyula, Mérey Gusztáv, Kozáry Gyula, Magda Kálmán, Kohn Vilmos, Deutsch Lajos, Németh Lajos, Spitzer Árpád, Sárosy Kálmán, Bizay Béla, Bauer József, Ajkas Lajos, Szauer László, Fischer Jenő, Magyar Elek, Balassa József, Fekete Ágoston, Burián Tamás, Reich Gyula, Bernát Béla, Báder Gusztáv, Bo-

dola Lajos, Áronfy Ernő, Kállai Béla, Meitner Jenő, Németh János, Édes Lajos, Kertenich Károly, Kohlmann Lőrincz, Molnár Sándor, Auer Béla, Haasz József, Falusy Árpád, Bónis József, Kemény József, Nagy István, Kruplanicz Béla, Huszár Kálmán, Szentirmay Dezső Réthy László, Nagy Valér, Angster József, Csendics Lajos, Bardón József, Brábeszky Lajos, Wallerstein Henrik, Kaufer Albert, Rónay Jenő, Sedlmayer Béla, Schváb Károly, Svetics Gábor, Gadó István, Ács János, Schreiner Kálmán, Mayer Frigyes, Várady Béla, Hazay Imre, Rudolf János, Raner Gyula, Kutkovics István, Bolváry Béla, Abday Kálmán, Szabó László.

A kitűzött könyvjutalmat Schváb Károly nyerte el Budapesten.

Szerkesztői telefon.

Lukács J. Műfordítását csak alapos átsimítás után lehetne hozni. Küldje be hozzánk a francia eredetét. — **Kopasz** Önben határozottan van humoros véna, csak hogy gyarló technikája egészen tönkre teszi verseit. A próza talán kellőben menne, pályázhat annyi dolgozattal, mennyi önnek tetszik. — **Lányi János** Nagy Kikinda. Céljuknak a «Párttők» tökéletesen megfelel, Mimar nagy sikerrel látjuk műkedvelőktől Tóth Kálmán «Nők az alkotmány»-ban cz. vigjátékának és Molière «Botesinálta doktorá»-nak előadását, ez utóbbit természetesen oda nem illő részletektől megtisztítva. Egyébiránt szintoly eredménnyel járna, ha két-három egyfelvonásos játzanának el, ilyeneket pedig számtalan találhat. — **A költő halála.** Terjengős, dagályos, bár nem minden ügyesség híján való. — **Oláh Gábor.** Szívesen üdvözöljük a «T. L.» táborában s reméljük, hogy buzgó hívünk lesz, tudósításait illetőleg arra figyelmeztetjük, hogy legkésőbb keddig küldögesse be. A «Virág-hullást»-t elteesszük. — **Reménykedő.** «Mi ez?» E nap mindent megfordítva lelke arculatján? Már tárgyánál fogva sem válik be: Pósa bácsi publikuma tán megörülne neki, de a miénknek gyermekek. — **Parvus.** Ha lapunkat figyelemmel kísérné, már 3-4 számban, külön felhívásban megtalálhatná, hogy a pályázó dolgozatok beküldésének határideje február 15-ke. A fejtörőnek elégséges 2-3 pontját megfejteni. **Simon János.** Miskolc. Ifju, nem tudja, hogy ön statisztikai adatok szerint épen hétszáznyolcvankilenczedik, ki Götthe «Halászat» lefordítja? A sor elején Szász Károly és Dóczy Lajos állanak: ön csak nem akar velük komolyan túsára kelni? «Harald»-ban sok a rimbiha. — **Önkéntes.** Születési, érettségi és hatóságától kiállított erkölcsi bizonyítvány, a szülők beleegyezése és közjegyzői tanúsítványa annak, hogy a szülők vagyoni, viszonyai megengedik az önköltséget. Bővebb felvilágosítást a katonai ügyosztálytól szerezhet. — **K. K.** Küldje be.

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVÁ.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG:
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” műintézet, kö- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.	KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.

Vajda János.

Allt egy magányos, bús szikla a tengerben. Fenyegető hullámok ostromolták bős támadással, vihar paskolta, orkán nekizúdult, de ő rendületlenül meredt a magasba, büszkén nézett szembe az elemek harcával. Végre azonban megemésztette a kor és a magányos szikla eltűnt a habok között . . .

Im, ez *Vajda János* egyéniségének a képe. Hetven esztendeig járt közöttünk és magasodott ki az irodalom terén, hetven esztendeig küzdött a világrend ellen, melylyel sehogysem tudott megbékélni és a sajátját tevő titáni daczczal szállott most, január 17-én a sirba.

Komor, vegletességben leledező, excentrikus szokásokkal bíró ember volt, ki nem tudott és nem akart a kor keretébe beleilleszkedni. Sokat szenvedett és a szerencse állhatatosan kerülgette lépteit. Elégedetlen lelke váltig zaklatta és bosszantotta a neki visszasságoknak tetsző dolgok fölött. Szerelmében és házasságában keservesen megcsalódott, azonfelül anyagi gondokkal is kellett küzdenie. Míg kortársai, a hozzá alig fogható emberek magas állásokra, fényes vagyonra tesznek szert, ő végrendeletében csak 400 forint mondhat magának!

Üldöző balsorsa elkövette az irodalmi munkódés terére is. Hogy hatalmas költői tehetség és remek műveket produkál, azt soha senki sem vitatta el tőle. Azonban meg volt ama szerencsétlensége, hogy pályájának első fele abba a korbba esik, mikor Petőfi, Arany, Tompa lépnek vele egy sorba.

Mellettük Vajda János talentuma nem érvényesülhet kellő intenzitással, csillagának némiképen el kellett homályosodnia; mikor pedig az egyivásu bajtársak kidőltek mellőle, Vajda a

modernirány árában találta magát. Elismerik, hogy ő az élő költők egyik legnagyobbja, de egyszerűen nem törődtek vele sokat. Ő már a ködbevesző multnak egy korunkba maradt embere volt időnk szemüvegén át nézve. A kor eszméje es izlése nem kedvezett neki, nyomasztotta. Olyan volt — mondja találó hasonlattal Bodnár — mint egy parasztszeker saraglyájához kötött telivér arabs mén: szeretne elvágatni, száguldozni más, neki jobban tetsző mezőkre, de a kötőfek nem eresztí, vonja a rozoga alkotmány után.

Költészete is hiven visszatükrözi izmos, zabolátlan egyéniséget. Pályája elején, ha nem is oly viharos lelkesedéssel mint Petőfi, de ezzel együtt zeng hazaszeretetről, körömszakadtig vivandó viadalról. Világos után Arany és Tompa oldalán allegorizál, rejti haragját, keserűségét allegóriákba és biztatja nemzetét allegóriákban. Ki feledné el az ő *Luzitán dalt* vagy *Virrasztót*, kik ott ülnek a ravatal fölött, belebamulnak a tenger éjszakába és várják, hátha életre ébred a nagy *tetszalott* — Magyarország? Majd e szemlélődő iránynak adja magát és fejteget mély-séges mély problémákat a felfogás azon sötét fenségével, a gondolatok azon vakító merész-ségével, mely Byronra vagy Leopardira emlékeztet. Nálunk a végtelenség, az élet és halál gondolatáról senki sem filozofált oly megragadó költőiséggel, mint Vajda János.

De pengessen bármely hurt, magyar marad minden porezikájában, magyar még pessimizmusában is, mely irány pedig oly veszedelmes csábít a kozmopolitizmus felé.

Színes, árnyalatokban gazdag nyelvében is

hatalmas erő nyilatkozik meg. A külső forma csillogására, szépségeire azonban kevés ügyet vetett; gyakran nehézkes, fogyatékos rimelésű sorokból álló versei úgy tűnnek föl, mint egy hatalmas, irdatlan kötömbökből összerótt várfal, mely azonban erőt, fenséget lehell.

De vázoljuk nagyobb vonásokban Vajda János életének képét.

Budapesten született, 1827 május 7-én. Gyermekkora azonban nem a mozgalmas városban, hanem a szabad természet ölében folyt le a fehérmegyei

Vaálon, egy magányos erdei lakban. «Itt szívta be a természetnek azt a mély szeretetét, amely később költeményeiből kiárad» (Beöthy.) A gimnáziumot Szekesfehervárott végezte, majd feljött Pestre, hol egy ideig a költőlelkű természetbölcselő Vajda Péter oldalán nevelkedett, ki kétségkívül nagyban hatott fejlődő kedélyvilágára. Vajda János szenvedélyes lelkű, álmodozó ifju volt és szeszélyes ábrándjai őt is, mint Petőfit meg Aranyt a színészetbe hajtják. Tizenégy hónap hosszat barangolta be egy vándor-társulattal az országot, éhezett, fázott, tengődött, mignem a cifra nyomorúságból kiábrándult. Alesuthon látjuk ezután, mint gazdaszt-gyakornokot, majd feljött Pestre és itt a gazdasági egyesületben szerez alkalmazást. 1845. jelent meg első költeménye s utána még számos más Vahot Imre *Pesti Divatlapjában*.

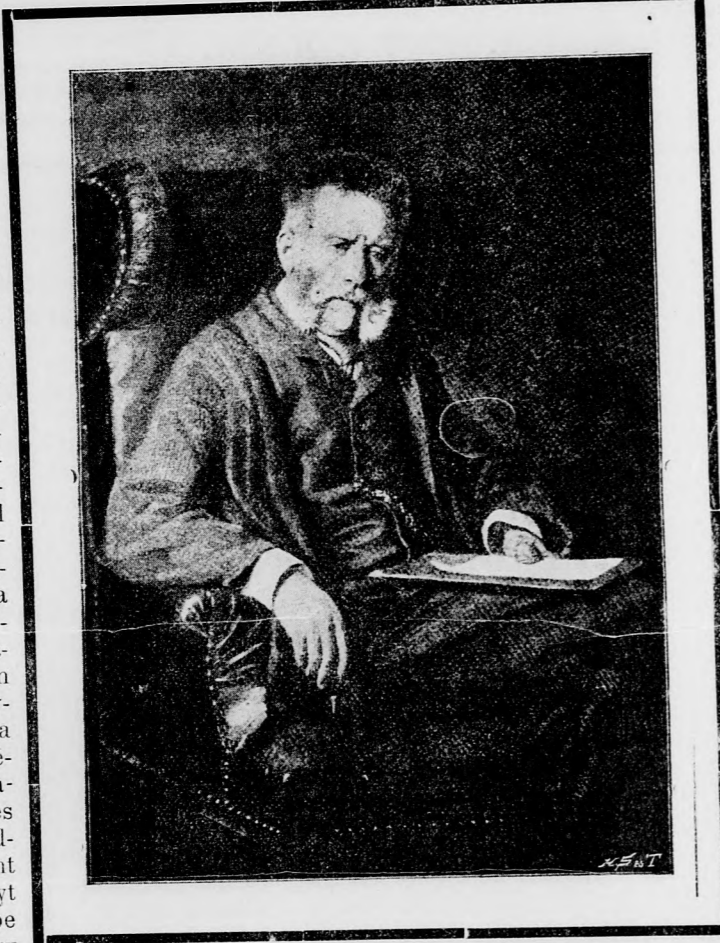
Nagy szerencse lón a fiatal emberre nézve, hogy bejutott abba az irodalmi gócpontba, me-

lyet a mi lelkes «ifju őriásaink» képeztek. Közlönyük a nagy népszerűsége kapott «Életképek» volt, gyülekező helyük az Uri-utcai Pilvax-kávéház melyben a márczius 15-iki nagy nap megemlékezett. Vajda szoros barátságot kötött Petőfiivel, Jókaiival, Degré Alajossal és Vas Gerebennel. A szabadságharcz preludiumát tevő márczius Idusának ő egyik vezetőalakja. Nagy hatással szónokolt a nép előtt

és közötté volt a bécsi forradalmi ifjúságot köszöntő híres küldöttségnek. Jött a forradalom. Vajda ebből is kivette a maga részét. Mint közlegény, majd mint tiszt, végigharczolta a nagy küzdelmet s viszontagságait megörökítette *Egy honvéd emlékiratai* című könyvben. A világi fegyverlerakás után őt is elérte az önkényuralom keze, besorozták a Konstantin ezredbe s «cserepár» minőségben kellett egy évig szolgálnia Olaszországban.

Mikor a szabaddulás órája végre ütött, Vajda elvonnulva beamterelkedett Halason. Barátai ösztönzésére feljött a fővárosba és a *Magyar Sajtó*-nál dolgozott közben serényen írogatva költeményeit, melyek 1855.

ben önálló kötetben jelentek meg. 1856-ban *Béla királyi* című költői elbeszélése ismertette Vajda nevét országszerte. A színpadon is babérokat akart keresni, de *Idikó* tragédiája, melyet 1857-ben a Nemzeti Színházban előadtak, kedvezőtlen fogadtatásban részesült. — Ugyanez évben indította meg a *Nővilág* cz. szépirodalmi folyóiratot, melyet hét esztendeig szerkesztett. 1858. kiadta

VAJDA JÁNOS.

Uj dalaít. 1862. pedig *Vészhangok* cz. kötetét. További munkái: *Sirámok, Szerelmem átka* és *Gina emléke*. Ez utóbbi verssorozat Vajda lyrai erejének legszebb gyöngye szíve lángjához, egy Oroszi Georgina nevű színésznőhöz szól. Húsz esztendő multán így emlékszik vissza a nőre:

Mint a Montblanc csucsán a jég,
Minek nem árt se nap, se szél,
Csöndes szívem, többé nem ég;
Nem bántja újabb szenvedély.

Körüitem esillagmiriád
Versenyt kaczerkodik, ragyog.
Fejemre szórja sugarát;
De ezért még töl nem olvadok.

De néha csöndes éjszakán
Elálmodozva, egyedül,
Mult ifjuság tündértávan
Hattyúi képed felmerül.

És akkor még szívem kigyul,
Mint hosszú téli éjjelen
Montblanc örök hava, ha túl
A fölkelő nap megjelen.

1862-ben Vajdára sok keserűség háramlott. Mint tevékeny publicista, két röplő iratot tett közzé. *Arisztidesz* álnév alatt, *Önbírálat* és *Polgárosodás* czímen: mindakettőben éles szatírával, de egyszersmind a szív melegével mond bírálatot a nemzet hibái és társadalmunk felfszégségei fölött. Az idő azonban nem igen volt kedvező rá nézve, az általános érzékenység fölsziszszent e támadásokra, a sajtó üldözöbe vette Vajdát, hazaárulónak czéggézerték és a költő keserű haraggal ment hosszabb időre Bécsbe.

1870-ben Vajdát, a Kisfaludy-Társaság tagjává választották és a Társaság ki is adta költeményeinek javarészét. Ez után nagy időközökben láttak napvilágot munkálatai: 1876 *Ujabb költeményei*. 1882-ben *Osszes költeményei* (2 kötet), 1854-ben *Dalai és beszélei*, 1887. *Ujabb munkái* 2 kötetben, 1882. öt esztendő alatt irt *Költeményei*. 1895-ben töltötte be működésének félézadát, mely alkalommal a közélet legkiemelkedőbb alakjaitól aláirt elismerő és megtisztelő irattal üdvözölték.

Utóbbi időben Palágyi Menyhért hetilapját, a *Jelenkort* kereste föl sürűen cikkeivel, melyekben erélyesen kikelt a nyelv pongyolasága és az irodalom félészeg irányai ellen. E cikkek most félére jelentek meg összegyűjtve, *Magyarosság és nemzeti önérték* czímmel. Maga a költő mindinkább elkomorodva világgyűlöletében, sokáig betegeskedett és baja gyógyítása végett Karlsbadot meg Róhitchot látogatta. A kör azonban mindinkább elnyomta, úgy,

hogy január 17-én végelgyengülésben örök álmra zárta szemeit. Mily erőteljesen működött szelleme utolsó pillanatáig is, mutatja azon költeménye, melyet a halála előtti héten hétfőről keddre virradásra irt *Hosszu éjjel* czímen. Ez volt hatyúdala.

Igazat szól, mint Arisztidesz, elüldözték, mint Arisztideszt s most állami költségen, Battyányi mauzóleuma mellett levő diszshelyen temették el ez irodalom és közélet kitünőségeinek kíséretében. Beszentelése után gyönyörű beszédeket mondottak *Rákosi Jenő*, *Bartók Lajos* és *Abrányi Emil*; közülök mel lőzhetlennek tartjuk, a közlésre Rákosi Jenő szivreható bucsuztatóját, mint a melynél szében és igazabban Vajda Jánost még senki sem jellemezte.

Gyászos Gyülekezet! Az irodalmi köztársaság nevében kell bucsuszókat mondanom e koporsó előtt. Az k nevében akik testben nem egyek, lélekben szét vannak válva, csak az elérhetetlen vágyakban találkoznak.

Te bús halott, lakója e koporsónak, immár betértél az elérhetetlen vágyak birodalmába. A ki annyi lelakatolt kaput egy hosszú életen át döngettél, ime a halál megnyitotta előtted a halhatatlanság kapuját egy halk kopogásra, egy kételkedő kérdésre, hatyúdalonak tépelődéseire, s midőn beléptél a végzetes portán, gyöngéd kézzel leoldotta testedről az ádáz Nesszus-köntöst, a melybe gondviselésed születésed perczében bepólyált.

Gyászos gyülekezet! Babérral boritván őt, költőt temetünk itten. De ha visszatekintünk e zordon küszöbről, a derült kép tárul elejünk, a mely a költőkről él az emberiség szívében. Mik a költők a küzdő emberiségnek? Dalos, szózatos madarai. Derült öröm, édes vágy, szelid vigasztalás, önfelédlt lelkesedés, fény és dicsőség az, a mit ránk árasztanak. Babérral tündöklő homlokukon, kezükben koszorus lanttal, szívökben kiapadhatatlan szeretettel, szemökben isteni fényvel, a sokaságban járva, figyelő sokaságtól követve, a sokaságtól ünneplve, mint a gondviselés dicső ajándéki, sirva is, vérezve is, ihlett boldogságban, menyei glóriában: így van szívénkbe vésvé a költők képe.

Nem ilyen volt, a kinek koporsójára bucsuzózatom megindult szavai úgy hullanak, mint a föld röge. Szavainnak rémes visszhangjaként visszakaczagna rám fekvő koporsójából a halott, ha ilyennek hazudnám őt e komor pillanatban.

Zordon talentumának nem áldásával, hanem súlyos terhével magányos bolygója vala ő egy hosszú életnek. Nem értették meg egymást ő és a világ. Test és lélek harmóniája az élet. Az ő teste és lelke meghasonlott életet élt. Nem szolgálta, hanem gyötörte egyik a másikat. Az egyik gyűlölte az embereket, a másik szenvedelemmel követelte szolgálataikat. Lelke kereste az elhagyottságot, teste visszakorbácsolta az emberek közé. Így üldözve önmagától, sötét panaszos szóval az ajkán, tövissel a fe-

jén, tövissel a szívében, tövissel a testében, tövissel az elméjében, vérző ujjal tépdessve lantját így járt közöttünk magányosan, kettős életet élve, kettős kint szenvedve, s ha más halandóknál a halál a test és lélek örök búcsuját jelenti, úgy az ő halálában viszont azt kell mondanunk: lázadó testének és háborgó lelkének egyesülése, megbékülése ez a halál.

Mint költőről nem mondom, hogy csillaghoz hasonlatos, mely éjszakai egünkről fényét szórja le reánk. Nem mondom, hogy mint üstökös tűnt föl az égi boltozaton, hogy káprázatos fényvel vonuljon el felettünk, ámulók felett. Nem! Vajda János mint barna felhő jött föl az egünkre, zordonan és félelmetesen. Úgy vonult föl a felhőnek minden kincsével, minden félelmességével. Benne volt a termékenyítő eső áldása, benne volt a pusztító jégverés, benne volt a félelmetes menydörgés és benne lakozott a gyilkoló villám.

Sorsa is a felhőé. A szél hajtja, kergeti, méhének szüldöttje, a villám megtépi s mint a mindenség kőbőr vándora megtépve, megszakgatva, áldásától, villámától,

A rétségek fia.

— TRELLER FERENCZ ifjusági regénye. —

— Örömet önnél maradok bátyám, míg a körülmények megengedik, hogy visszaküldjön szülőföldemre.

— Jól van, öcsém; azt hiszem, nem fogsz unatkozni. Különbben nem állok itt egészen egymagamban; lovaimon kívül van még egy csudálatos társam. — Csak aztán még ne ijedj, ha megpillantod azt a kis manót, ki lakóhelyemet és életmódomat megosztja velem.

Kivülről éles füttyentés hallatszott.

— Már itt is van, szedd össze magadat, ha jön.

Alig ejtette ki e szavakat, midőn a bejáratnál oly fura alak jelent meg, hogy Pál, jóllehet gazdája célzásai folytán el volt készülve, hogy valami különössel találkozik, mégis hatalmasan megrettent láttára.

Emberi lény volt-e az, vagy azon manóknak egyike, minőket mesekönyvekben látunk leraj-

menydörgő hatalmából kifosztva ime végre a halálban elenyészik.

Itt állunk, a kik láttuk villáma fényét, hallottuk szava menydörgését és megindult lélekkel nézzük bevonulását a halhatatlanságba.

Megváltó istenünk, ülted jobbrodra, a mártírok közé.

Most már nyugszik Vajda János a föld ölében, háborgó lelke elcsittult s most már behatolhat az öröklét titkába, melyet életében oly lázasan fürkészett. Álljanak rá azok a szavak, melyeket valaha ő mondott el:

A költőnek, ti többi emberek
Emelni szobrot ne siessetek!
Mert ugy lehet, még áll a lüszke emlék,
Midőn dalát már régen elfelejték...

Halhatatlanok bírja az idő,
Csak akkor tudjátok meg, hogy mi ő,
Ha elmerültek hosszú századok
S hozzá hasonlót még nem láttatok!

zolva? A küszöbön leírhatatlan, rémitő rütságu lény állott, torzképe minden embernek. Alacsony, tömzsi törzsén, melynek széles vállai és boltozatos melle nagy erőre vallottak, ropant fej ült, sűrű, torzonborz haja folytán még nagyobbnak tűnt föl, mint tényleg volt. Tagorrezimpái, szokatlanul széles szája, mely fénylőben erős, fehér fogakat láttatott, előreszőkő pofacsontjai fölött villogó szemei mind, mind ijesztő benyomást keltek. Pál önkénytelenül összerázkódott, midőn ezen alakot megpillantotta.

A gnóm csöndesen állott ott és Pál fiatalos szép alakjára bámult hirtelen meglepetésében, majd oly arcot vágott, mely kevés jóindulatot árult el. Ezen ember, kinek hosszú karjai majdnem a térdéig értek, alig volt négy láb magas és a mellén meg hónalján lötyögő vadászing még idomtalanabbnak tüntette föl, mint a milyennek a természet alkotta.

— Nos Puck, érdemes inasom, szólj hozzányájasan a trapper, nézd csak meg jól a társadat, kit úgy szedtem föl, mint egykor tégedet. De bánj vele barátságosan, tette hozzá komolyabban, mert ő barátunk, értsd meg, barátunk.

A torzalak egyre csak mozdulatlanul állt ott, folyvást Pálra bamulva, majd ragyogó szemét — ez a szem volt az egyedüli szépség rajta —

a trapperre szegezte és ezt a kérdés intézte hozzá, nagy nehezen ejtve ki a hangokat; «Itt — marad — ő?»

— Csak addig Puck, a míg visszavihetem rokonaihoz az ültetvényekre, tovább nem.

A törpe sötét arca kiderült e szavak halatára.

— A jó Puck kissé feltékeny mindarra, mi szerinte kegyemnek örvend, mondá magyarázólag a trapper. Ne vedd ezt tőle rossz néven, Pál, hisz nincs senkije a vilagon, ki törődne vele, csak én. Hej, Puck, te vagy az én nevelt fiam, ugyebár az vagy, ficzkó?

A törpe valami tompa ordítással, melylyel örömet akarta kifejezni, rohant a trapper elé, megragadta kezét és megesókolta. Az meg nyers gyöngedséggel simogatta boglyas haját és így szólt: «No jól van, fiu, mi értjük egymást, ugy-e?»

— Igen, igen, löködött ki ügygyel bajjal a törpe száján, Puck — bátyját — szereti — őh — szereti!

— Tudom, tudom fiam, de jó is vagyok irántad. Pompás ficzkó ez a Puck, Pál, ha nem is valami Adonis. Majd magad is tapasztalod és megbarátkozol vele.

Pál azonban e borzalmat keltő alak láttára azt gondolta magában, hogy erre bajosan kerül a sor. Csak nagy nehezen tudta leküzdeni undorodását.

— Nos hát, legény, honnan jövünk? fordult aztán a trapper a törpéhez.

— Lovaktól, volt a felelet.

— Jól van, Puck.

— Mind együtt voltak!

— Helyes Puck az én társalkodóm, lovaim őrzője, földem művelője, törvetöm, vizslám szakácsom, szabóm — őh, majd meglátod, mily ügyes ő.

A törpe benső meglepéssel vihogott e szavakra és száját aggasztóan szélesre tátotta.

— Csak az irás nemes művészete esett némemül-g nehéze.

Puck nevetett.

— Nem írni — nem megy — Puck nem tud.

— Hát már csak így kell téged használnom, legény, a tudományt nem mindenki számára találták föl. De te bizonyára éhes vagy, nemde?

A törpe bólintott.

A trapper húst és kenyeret adott neki, mire az lebecsalkozott egy ládara és nagy étvágygal falatozott. Pál borzadálylyal és undorral vegyes csodálkozással nézte végig mindezt.

— A ficzkót több mint tizenöt éve, a rét-

ségen szedtem föl, távol innen. Egy csomó nyugat felé vonuló kivándorló vette erre utát és ott hagyta a gyermeket az uton. Azt hiszem, holtaknak vélték, mert gondosan be volt pólyázva és néhány virág feküdt mellén. Valószínűleg anyja helyezte oda, kinek szíve rajta csüngött szörnyszülött magzatán is. A kis kölyökben, ki engem épügy megijesztett, mint téged, még egy szikra életet találtam, de már majdnem elepedett szomjan. Egy antilope került puskám csöve elé, én leteritettem és meleg vérét a haldokló gyermek szájába töltöttem mi valósággal csodát mivelte és az apró szörnyeteget életre támasztotta. Mit csináljak most már? Cak nem hagyhattam ott az emberfiát. Vállamra vettem és a kocsinyomok után haladtam. Meg is találtam a kocsit és tulajdonosait.

Az utóbbiak közül néhányan elepedve heverték döglött lovaik mellett, a szomjuság megölte őket, a többiek elszóródtak a rétségben és ott jutottak szörnyű végre, mint oly számosan, kiket az aranyláz a prairieken keresztül Kaliforniába hajtott. Kik vagy mik voltak, nem tudhattam meg, iratokat vagy ilyen dolgot egyikük sem hordott magánál, midőn a holttesteket kikutattam. Ez a gyermek maradt egyesegyedül életben ama karavánból. Ismét vállamra vettem tehát és hazahoztam. Csakhamar azután e tájon telepedtem le és azóta elválaszthatatlan társak vagyunk. Majd meglátod, mily hasznos számomra ez a ficzkó, ő a prairie gyermeke és annak titkait jobban ismeri, mint én.

Mialatt a trapper így beszélt és Pál figyelmesen hallgatta, Puck befejezte lakomáját.

— Most pedig gyere, Pál, meg fogod szemlélni birodalmamat. Tudsz banni a puskával?

— Azt hiszem, igen, vélte Pál bizakodólag.

— Nos, azonnal meglátjuk. Két dolog szükséges mindenek fölött a rétségeken: a jó lovaglás és a biztos lövés. Mindakettőt meg kell tanulnod, mert sokszor ezeken fordul meg az ember élete. Vedd a puskát — és megjelölte a falon függő fegyvert, melyet Pál leakasztott, azután a löportülokre és golyózacskóra mutatott és fölszólitotta, hogy töltsd meg. Pál a föladatot elég ügyesen teljesítette.

— Jer hát te is Puck és mindhárman kileptek a szabadba. Fölfelé haladtak abban az erdőrésztben, mely a folyót szegélyezte. Csakhamar egy helyre értek, hova szabad levegőt és világosságot hozott a fák döntögető fejsze és néhány beekelt kukoricaföld gazdasági tevékenységről tanuskodott

— Ezek a kukoricaföldek Puck uralma alatt

állanak, jelentette ki a trapper. A fákat ugyan én döntöttem le, de a földművelésben az utóbbi évek óta csak ő serénykedik.

Átmentek a kukoricaföldön.

— Az ott dohány, igaz, hogy nem a legfinomabb fajta, de még mindig elég jó a prairie számára. Az aratást és vetést szintén az én Puckom végezi.

Igen, mi még egynehány fözeléket is termelünk, folytatta tovább, melyeknek magvait keletről hoztam magammal és törpém igen gyorsan felfogta, miképpen kell velük banni.

— Így hát ön korábban ültetvényes volt, bátyám?

— Igen, öcsém, ültetvényen is növekedtem föl.

— De hallja csak, ön épen úgy beszél, mint arkansasi földieink. Ön is ebből az államból való?

— Voltam ugyan Arkansásban, szólt elkomolyodva a trapper, sok barátom is volt ebben az államban, azonban nem ott születtem.

— Talán csak ismerte az én atyámat is uram? kérdé meglepődve a fiu. Osborne Jánost?

— Hm, viszonzá a szürke medve. Több arkansasi Osbornet ismertem, de azt nem tudom, hogy atyádat is. Egy Osborneval azonban, ki hasonlóképp Arkansából származott, hajdanában több hónapokon keresztül együtt

vadásztam. Szilaj egy legény volt ez az Osborne Edward.

E szavaknál éles, puhatózó pillantást röpített a fiura.

— Óh, szólt Pál megilletődve, Osborne Edwardnak hitták nagybátyámat, ki sok esztendővel ezelőtt nyomtalanul eltűnt. Én nem ismerem őt, atyám azonban gyakran beszélt róla.

— Nagy sehonnai volt, ugyebár? Nekem úgy rémlett.

— Nem, uram, válaszolt a fiu komoly határozottsággal, nem ilyen ember volt ő. Atyám, ki őt igen szerethette és csak mély fájdalommal emlékezett róla, azt mondta, hogy szilaj természetű, de nemes gondolkozású ember volt.

— Ugy, úgy, duruzsolta halkan, mintegy magának beszélve az öreg, Osborne János azt mondta? Kis vártatva folytatta: Örülök, hogy ezt hallom. Igen, szilaj ficzkó volt az Osborne Edward, az tény. Ezzel elhallgatott.

Pál néhány fa alatt egy földbe épített kunyhót pillantott meg. A föld felett részatosan összerovott gerendák tetőt képeztek. Ez agyaggal volt földve, melyen vidáman zöldellett a prairie-fű. A földél egy nyílásán át a kunyhónak föld alatt levő bensejébe lehetett jutni.

(Folytatása következik.)

Csudásság a költészetben.

Esztetikai tanulmány. Irta: Kemény Aladár.

(5)

HARMADIK FEJEZET.

Drámai csudásság.

1. A hellén dráma csudája.

Az éposz képzeleti világával szemben frapáns ellentétet mutat a dráma, a való életet visszatükröztetni törekvő műfaj. A szabad akarat pangását, az egyének felsőbb hatalmaktól való korlátlan függését itt az individuális önállóság, az elkövetett tettekért föltétlen felelősség eszméje váltja föl. A dráma a legvilágosabb, emberi természetünknek legnagyobb mértékben megfelelő ág. Főismertetője a *valószínűség*, melynek egyaránt ott kell ragyognia tárgyban és jellemében.

Ehhez képest alakulnak át azon művészi eszközök, melyek az éposz s dráma közt némileg általános kapcsolatot létesítenek. Feladatunk értelmében azon kérdést kell intéznünk, mennyiben és mily alakban érvényesül a csu-

dásság e műfajban? Avagy egyáltalában van-e jogosultsága ezen elem fölléptének itt, a hol az emberi jellem fordul meg minden, módosulnak az események és alakul a cselekvény, a hol tehát véletlennek, csudásnak eredetileg nem is volna helye?

Ezen kérdés megoldására a hellén nemzethez kell fordulnunk, melynek körében a dráma bölseje ringott. És érett megfontolás után azt találjuk, hogy a műfaj fejlődésével rendkívül megváltozott maga a csudásság is.

A régi görög drámában sötét árnyként borong a cselekvény fölött a fatalizmus. Az antik költők az ég alatt mindenben ott látták a mennyek hatalmát, az istenség ujját működni. A halandó rettegjen a *«moiré»*-tól, mely ölyvként lecsapásra készen kovályog fölötte és még az isteneket sem kerüli el. Ha valaki egyszer már a világon van, a végzet uralkodik rajta, ezt a komor hitet már Homerosz han-

goztatja, Hektor ajkára adván: «Mondva mondom, hogy egy emberfia sem menekülhet a végzet elől, legyen silány, avagy derék, mi helyt egyszer megszületett». (Iliász VI). Az öreg Herodotosz pedig, Solon beszéde végén így fakadt ki: «Tölem kérdezősködöl a halandók felől, ki tudom, mily irigy és romboló az istenség». E szilárd, számos tragikus példával igazolt hitüket erőteljesen fejezik ki szomorujátékaikban. Nagy szeretettel választgatják ki azon eseteket, hol a végzet teljes hatalmával, sújtólag jelentik meg, hol az istenség tényleges részt vesz a cselekvényben. Ine tehát a csudásság így nyer alkalmazást és koncentráldik a fátumhitben, a zajtalanul lebegő felső bejárátszásban. Valahányszor ez történik, a csuda mindig tisztán és egyedül a *tárgyban* nyilvánult meg, ennél fogva *objektív*. Ismételnünk kell azonban, hogy ez a régi álláspontja.

A hellén drámának speciális sajátága tehát a fátumhitben gyökerezik: csudás eleme is ebben bírja alapját. *Aiskhylos* darabjaiban az istenek tényleges részt játszanak; Zeus mint személyes ellenféllel küzd a halandó Prometheussal. Már eme tragédiában, hol egy ember törhetetlenül daczol a nagy istenséggel s melynek végén komor sejtelemmel mondatik ki a végzetnek mindenre ható felsőbbsege, megtett az első lépés egy fordulatot irányzat felé, melynek feje a «tragikai Homerosz», *Sophokles*. Színjátékaiban csökken az objektív csudának, mint a cselekvény rugójának szerepeltetése Emberi gyarlóságok, halandó szenvedélyek harcznak, az istenek inkább már a végrehajtó hatalmat képviselik. Innen származik a *«deus ex machina»* kifejezés mely a görög és római színpadon a csudásság aktív ténykedésének beállítását jelenti: midőn valamely égi szellem gépezet segítségével fölemelkedett, hogy a csomópontot itéletmondásával kettévágja. Csakhogy már a régiak is megkövetelték erre nézve, hogy egy darabban minél kevesebbszer s a kifejlésnél forduljon elő. E nézetet tolmácsolja Horatius «Ars poetica»-jában.

Nec deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit.

A fatalizmus rémes tanára döntő példát a Tantalus nemzedékre nehezdedt átok szolgált. A későbbiekre vonatkozással ide iktatjuk a történetet, mely *Euripides*-nek, a harmadik nagy tragikusnak, egész esomó tragédiához nyújtott bő anyagot.

Tantalus király, az istenek kedveltje, azzal

kisérti meg kegyurainak mindentudóságát, hogy saját fia husát teszi eléjük. A fölhaborodott istenség e merényletért kiterjeszti a megtorló végzet ádáz működését harmadiziglen egész nemzetségére. Családjában meghonosul a bűn, emésztő szenvedély lesz már vágyaikból is. Pelops árulással és gyilkossággal szerzi meg hitvesül a szép Hippodamiát. Fiai e házasságból származott elsőszülöttére, Chryssipposra fenekedve, ezt elteszik láb alól, mi a gyanuba fogott Hippodamia öngyilkosságát vonja maga után. Pelops magzatai közül Thyestes mocskot ejt Atreus férji becsületén, mire ez elüzi őt a trónról. Thyestes ellopítja és sajátjaként neveli föl testvére fiát s midőn fölserdül, enatyja meggyilkolására bűjtja. Atreus kivégezteti a merénylőt s csak akkor tudja meg, hogy önnön vére volt. Bosszúja irtózatos: Thyestessel saját két gyermekének húsát lakmaroztatja föl. A két testvér rémitő villongásai ezzel sem szűnnek meg: végre is mindketten természetellenes módon vesznek el. Az átok tovább sújt. Atreus fia, Agamemnon, felesége Klytaimnestra törének esik áldozatul, ki viszont gyermekei, Elektra és Orestes keze alatt hal meg. Csak ekkor telik be a szörnyen büntető fátum.

Orestest anyagyilkosságaért a furiák örökké üldözik, mint Vergilius egy hasonlatában szépen festi:

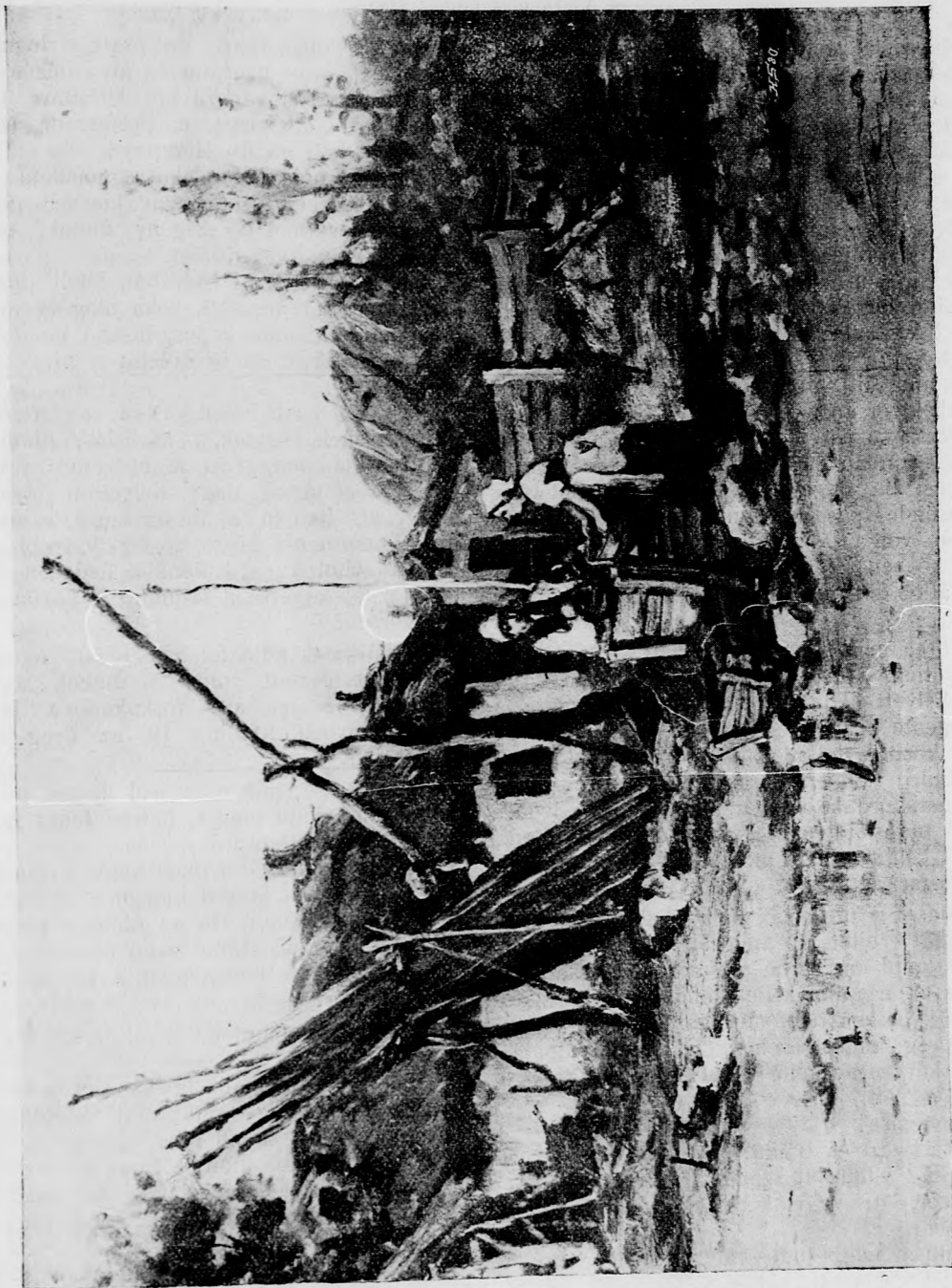
... Agamemnonius scaenis agitatus Orestes
Armatam facibus matrem et serpentibus atris
... fugit ultricesque sedent im limine Dirae.

A mai olvasó jól tudja, hogy a bosszuisten-nök zaklatásai alatt a lelkiismeret furdalásait kell értenünk. Euripides földolgozza e jelenetet «*Iphigenia a taurisak közt*» cz. tragédiájában; érdekes tanulmányoznunk, mint fogja föl a hellén költő ezen ujkori költő tollára való mozzanatot. Az utód Göthe a szubjektív csuda remekét alkotja meg ezen jelenetből, de Euripides nem lát benne egyebet mind pusztá gyógytüneményt, külön választja azt a lélek vívódásaitól. Orestest nyavalyatörőnek festi, kit a taurisi partra kiszálltakor megtámadnak a furiák, — vagyis örülesi rohamok. Sárkánykigyót tüzelelő szörnyeteget vél megpillantani és az ártatlan szarvasmarháknak ront kardjával. Nem jut-e eszünkbe e jelenetnél Sophokles dölyfös *Aiasa*, kinek az általa megvetett Athéne elvette józan eszét és bódultságában barmokat öldös a gyüilt görög vezérek helyett?

(Folytatása következik.)

NAGY ELLENTET.

A KUTNÁL.

Nagykőrösi királyjárók.

— A „Tanulók Lapja” számára. —

(4)

Egész délelőtt folyt a kihallgatás. Már két professzornál egy forma kitűnően felelt a két versenytárs. Nem tudták a nagy tudósok sem eldönteni, melyiké legyen az elsőség, függőben hagyták tehát az eredmény megállapítását, majd a harmadik tárgyból kitűnik, melyik tud többet.

Ezt a harmadik tárgyat pedig a rettegett Naszvady professzor tanította. Kis ujjában volt a híres urnak az egész mathezis, úgy beszélt a csillagok járásáról, mintha maga dirigálná őket az égboltozaton, eredetiben olvasta és értette a középkori arabs számtudósok nehéz munkáit s úgy dobálta az algebra teteleit, oly gyorsan számolt fejből, hogy a diákságnak szeme is szikrázott bele!

Volt azonban ennek a nagy professzornak egy kicsi kis bogara, amolyan szevedélylyé nőtt csöndes passzió, a mi magában épenséggel nem volt ártalmas dolog, — de ha kihallgatás közben előhozakodott vele, a szegény kint álló diáknak a hideg is végigszaladt a hátán.

Az öreg ur t. i. nyelvészkedett is. Ő volt az egyetlen, a ki a magyarázat közben latin nyelv helyett néha a magyart is használta s megengedte egyik-másik kisebb diáknak, hogy felelés közben, ha megakadt, kivághassa magát magyarul. Fennen hirdette a hazai nyelv szépségét, fordulatosságát, hogy azon a legnezebb tudós dolgokat is ki lehet magyarázni, csak el kell találni a módját. — Ebben volt ő nagymester.

El tudott sokat nézni diákjainak, de ha valaki hibát ejtett a magyar felelés közben, irgalmatlanul karczerbe csukatta, órái alatt pedig a számpáradon kellett ülnie. — E miatt félték a gyerekek tőle, mint a tüztől.

Az öreg tudós belépett a tanulószobába, leült a katedra mellé! Két közepes diákkal hamar végzett.

— Sequens!

Felállt Laczó és Bálint.

— Ah! villantott szemével félgunyosan a professzor, ti vagytok? Akkor előbb jöjjen Kecske-mét.

Bármilyen nagy tudós volt, mégsem tudta feladni kecskeméti voltát s feltámadt benne újból az ősi ellenszenv Nagy-Kőrössel szemben.

Társó Bálint bevezézt kedveltje volt az öreg urnak, most is csak úgy formásággal kérdezte ki; csupa könnyű tételt adott neki,

megfelelt volna rájuk az osztály legnagyobb része. Bálintot bántotta ez az elnézés, ő különb kérdéseket várt, a hol kifejtheti tudását, esztét... hiába várt, a professzor leintette.

— No hát, mi fili Herepey!

Adta fel neki a teteleket egymásután, nehéz számfejtéseket, furfangosan kiesztelt példákat, megannyi vermet a szegény fiúnak, melyben megfoghassa Nagy-Kőröst.

Laczó nem jött ki sodrából, felelt magyarázot, számolt, fejtegetett, soha még úgymegnem nem mutatta, mire képes, hiszen nem csak a maga, szülővárosa becsületét is meg kellett mentenie.

Naszvady csak bólongott rá nagy fejével.

— Ilyenek vagytok, ti kőrösiek, mind! fordította aztán magyarrá a beszédet. Mindig a felhők közt jártok, nagy dolgokon töritek az eszeteiket, hanem a mi egyszerű, a naturalis eszperimentumok közt a legkönnyebb, aboz nem konyitotok. — Különb had lássuk, meg tudsz-e felelni erre a témára? Láttál-e már téli körtét?

Ha bárkinek adja fel a kérdést, hangos jó kedvet gerjesztett volna a diákok közt. De most szinte elakadt torkukon a lélegzet. Jaj, mennybéli Atyám! itt az öreg a fura kérdéseivel.

Laczó érezte, miként szorul össze a szive, de megemberelte magát, bátran felelt rá:

— Igenis, láttam!

— Hát azt láttad-e már, hogy huzza ki betőle a paraszt a fagyos hideget?

— Igenis, lattam. Ha a jobbbágy megakar a téli körtét enni, előbb vízbe teszi.

— Excellenter felelsz, fiam. Aztán mi történik a fagyos körtével?

— Belül megpuhul, kívül meg jégvárta támad rajta!

— Láttad otthon, ez így van, ez historicum! Már a scythák így puhították körtéiket. De már most azt mond meg, igaz-e az, a mit a paraszt ilyenkor mond? Hogy a víz kiszija a körtéből a hideget, osztán az rakódik ki köréje jégvárta formájában! Igaz, vagy nem igaz?

Laczó lehajtottá fejét és gondolkodott. Világosan nem igaz, de hát akkor hogyan magyarázza a sokszor látott tüneményt? Hiába törte a fejét, nem tudta megmondani.

— Hát ezt már nem tudjuk! szölt oda diadalmasan Naszvady. (Ő maga sem tudhatta

még akkor megmagyarázni, nem lévén a körtét meleg elmélete felfedezve s azért igen jó politika volt amugy többesben beszélnie!)

— Még valamit! Azon kezdem, fiam, hogy ti kőrösiek saját édes hazátok nyelvét sem tudjátok. Hallotta-e, mi az a parváló suffixum?

— Szolgálatjára. — ulus!

— Igen, a latina grammatikában, de hát a magyar nyelvben? Mert szép, ha valaki tudja a nagy rómaiak nyelvét, de a hazait tudni kötelesség.

— Azt is tudom. «— ka» szótagot teszünk hozzá!

— Per exemplum!

— Például: bárányka, Sándorka.

Naszvady professzor nagy diadallal fordult most egész arczczal a fiu felé.

— Hát miért nem mondd meg ezt otthon nálatok? Ugy látszik, több eszed van, mint az egész városnak, fiacskám; de hát akkor oktasd is rá a kőrösieket, mert azok a parváló suffixummal nem kicsinyitenek, de nagyítják az objectumokat. Nem hiszed? No majd mindjárt megbizonyítom. — Hogy hijják azt a vekony, szarított állatbelekből csavart instru-

mentumot, a mi a lengyel hegedüre van feszítve?

— Hur-nak.

— Látod, fiacskám, ehez azután ti odateszitek a suffixumot és lesz belőle: *hurka*, a mi pedig huszonötször olyan vastag, mint a *hur*! Már mi, Kecske-métiék, ezt inkább úgy mondjuk, hogy *kolbász*, ugy-e fiam, Tarsó Bálint?

A gyerekek egyrésze nagy vihánczolvá mulatott a professzor kegyetlen tréfáján, csak Bálint maradt komoly. Valami nemtetszés látszott rajta, mint a ki ezt nem tartja rendjén való dolognak.

— Most persze te azt hiszed, fiacskám, fordult ismét Laczó felé a professzor nagy jó kedvvel, hogy én csak vexálni, molesztálni irritálni akarlak, pedig távol legyen tőlem. Hogy meglásd, im adok még egy kérdést. Ha megtudsz rá felelni, te vagy az első eminens, de ha nem tudsz annyira magyarul, nem kívánhatod, hogy mintaképnek állítsunk a többi elé. — Jól figyelj, nagyon könnyű lesz, csak magyarral kell hozzá tudni! Hát mondd meg, mikor szép a cseh?

(Folytatása következik.)

Magánolvasmányainkból.

3. Zord idők.

(Kemény Zsigmond regénye.)

Méltán adta Kemény Zsigmond báró ezt a címzet regényének, mely tényleg hazánk történetének egyik legvigasztalanabb korszakában mozog, midőn Magyarországon Ferdinánd és Izabella özvegy királynő torzalkodnak egymással, miközben a török esellel elfoglalja Budát. A kor vezérszerepet vívó alakjai: Izabella, Szolimán, Fráter György, Verböczy stb. élethűen lépnek elének.

Maga a történet e sötét időben egy dobokamegyei várból, a kedélyesség és derű tanyájából indul ki. Két öreg nemestestvér, Deák Dani és Pista laknak itten. Ez a két jámbor, ártatlan öregur szelid fényt áraszt az egész környezetükre. Békességben éldegélnek és kényeztetik Dani bácsi leányát, a viruló Dorát. Ideiglenesen a várból tartózkodik *Komjátly Elemér* is, egy fiatal dalmok, ki ép, akkoriban szabadult ki az ozmán fogságból. Őt elbájlja Dora szépsége, vidor természetű, a leány szívére viszont Elemér delisége, egyenes lelke, lovagias volta hat. Mi sem természetesebb,

mint hogy a két fiatal megszereti egymást. — Csak hogy a szép idyllnek meg kell szakadnia. A dobokai várból él az örökös önkínzó bubánatnak egy szomorú képviselője: a vár eltes gondviselő asszonya, *Dorka*. Nemesi családból származott, de e családot kegyetlenül kiirtották, javait elkobozták és a nagy pusztulásból Dorka csak unokaöcsesét, *Barnabást* tudta megmenteni, kit anyja örülten szült. Egyre az őket ért irtozatos balsóron évődve, Dorka öcsese szívébe csepegtette a vad, démoni jellemvonásokat, olthatatlan boszuszomját, mely nem találva nyomoru-ágának közvetlen okozót az egész emberiség ellen fordult. Dorka rémületen vette észre Barnabás fékezhetetlen indulatát és sietett őt klastromba adni, hogy itt jelleme megszelidüljön. Ily körülmények közt érkezik a vidékre a nádornak fegyverre hívó szözata. A Deákoknak is egy lovas vitézt kell kiállítaniok: Dorka féltében, hogy öcsesére esik a sor, megkuporgatott filléreiből elküldi Elemért Buda védelmére. Azonban már elké-

sett, az öreg Deákok hasonlókép kiállították Barnabást.

Barnabás diák, hogy így kiszabadult a dobokai zárdából, fegyverrel kezében mindent ellenségének tekint s dühöng, mint a vadállat. Egy csárdában összetalálkozik Elemérral s mikor a szó Dórára kerül, kit a diák szintén szeret, birokra mennek és az ügyes Komjáthy legyőzi az óriási erejű Barnabást. A diák megjuhászodik és most ketten folytatják útjukat Buda felé. Mily ellentét! Elemér szép, nemes, délzeg s Barnabás rút, mint a szörnyeteg, mogorva és sötét. De azért a diákban társa nagylelkű bánásmódja folytan bizonyos vonzalom gerjed iránta.

A következő rész a kortörténet bonyodalmaiba vezeti az olvasót. Elénk tárulnak a politikai helyzet titkai, Izabella udvarának intrikái. A szép királynő maga fájó szerelemmel viseltetik Frangepán Orbán iránt, az egyesülés reménye nélkül. Frangepán templomos lesz és lemond a világ hiúságaiól. A figyelmet e mellett Fráter György és Verbőczy ténykedése vonja magára, ezen utóbbi lángelkű férfit minden elront hiúságával. Szolimán ismert eselével elfoglalja Budát; ezen katasztrófa részleteiből meghatóan válik ki a budai főbíró tragédiája, kit kiragadnak boldog családi életéből és sohasem látja viszont kedves otthonát.

E vészés napokban érnek Elemér és Barnabás diák Budára, hol menten török fogságba kerülnek. Elemér csakhamar megszabadul, minthogy Verbőczy, ki neki pártfogója, kiváltja és megigéri társának is, hogy kieszközli szabadulását. Titkari teendői azonban az átalakulás idejében annyira elfoglalják Verbőczy körül, hogy nincs érkezése ígeretét beváltani, miért is az elkeseredett Barnabás ádáz boszut fogad ellene. Innentül kezdve nyoma vész, de föltűnik helyette egy Hamzsán bég nevű renegát, ki tigrisi dühtől tajtékozva, dühöng a kereszténység, magyarság és nemesség ellen. Ő az első, ki ledönti a budai Boldogasszony templomának keresztjét.

Dani bácsi, Dóra és Dorka otthagyják dobokavári magányukat s feljönnek Budára. A szerető pár itt végre viszontláthatja egymást.

Örömlüket azonban irtozatos vég szakítja meg. Elemér küldetésbe megy Hamzsán béghez és iszonyodva ismeri föl benne Barnabás diákot, ki boszujának áll és irgalmatlanul legyilkolja a nemesszívű dalnokot. A gyilkosságnak Dorka is tanúja, sikoltva ugrik közbe és megátkozva ördögi öcsesét. Ő sem számíthat kegyelemre, az ádáz Barnabás összetiportatja lovával. Nem sokáig kéjeleget azonban ádáz

diadalérzetében, mert betelik az ő mértéke is. Verbőczy nem hagyhatja torolatlanul hűséges emberének halálát és elégtételt követel. A végrehajtott büntetés bizonyítéka végett egy lefödött tálat visznek török részről a gyöngélgédő Dani bácsihoz, az aggastyán föllebentí a leplet, megismeri Barnabás diák véres fejét, hátrahanyatlak és kiadja lelkét. Hü bátyja, Pista bácsi tán ugyanazon órában hal meg a dobsavári refektóriumos várban, midőn meg Verbőczyt a kiütött dőghalál viszi el.

Az általános pusztulás után csak a regénynek két poétikus nőalakja magasodik föl élve. Dóra örökre megőrzi lelkében a szeretett ifju drága emlékét, fogadalma szerint sohasem megy férjhez. Izabella királynő palotahölgye lesz és elkíséri azt minden útjain. Izabella Frangepán Orbán emlékét zárja fájó szívébe s így mind a ketten a szerelem martírjai.

Keményről azt mondja Beöthy Zsolt, hogy «az egész világ, miről ő látott, érzett, ábrázolt, merőben tragikái; hangulata, jellemei, cselekvénye mind azok.» Ezen sententia mire sem áll oly teljes igazsággal, mint épen a *Zord idők*re. Az a kor, melyet oly hatalmas színekkel rajzol, a legnagyobb mértékben tragikus; úgy tetszik nekünk, mintha a regény szereplői zivatar borujától fekete, villámterhes felhőktől borított egü tájon járnának. A vihar ki is tör és megsemmisíti az ártatlanokat — minek születtek épen ily időre? — és gonoszokat vegyest. Tragikusok az alakok is, legfőképen *Barnabás diák*, ez a torz-Hamlet, ki boszujának tárgyát az egész világban látja és öl, dúl, rombol a Marlowe Tamerlánjának és Shaspere Áronjának szertelen erejével, míg csak lehelni képes Bukásának hatásából a szájalom sem hiányzik, mert Kemény úgy tudja őt élénk állítani, hogy bizonyos részvettel kísérjük sorát. Végül tragikuma az egész kor történetének, hogy mozgó hősei nem emelkednek a helyzet fenséges komolyságától megkivánt magaslatra: *Verbőczy* lángész, de tetteit feltűkeny hiúság és ingadozás bénítják, *Fráter Györgyöt* kicsinyes intrikák kötik le, *Izabellát* a fiáért remegő anya és ábrándos szerelmű hölgy nem emelheti a páthosz tetőfokára.

A *Zord idők* nem mutatja azt a szerkezetbeli kerektséget, mit Kemény egyéb meséi feltűnteknek, stílusa azonban leggondosabb összes regényei között.

Oly csodálatos szép leírást, mint azon tavaszi reggelé, melyen Elemér útnak indul, alig találunk többet irodalmunkban. A dobokai várelet rajza Scott Walter enemü termékeivel versenyez, Buda bevételének részlete pedig drámai erővel hat meg.

Heti krónika.

— Vajda János emlékezete. — A Toldi irásának ötvenedik évfordulóján. — Az elveszett, de megtalált önképző-köri kincsek. — A méltóságos Jókai. — Farsangi deákmulatságok. — Ismét az időről — Befejezés. —

Eltemettük, elsírtuk az öreg Vajda Jánost. A ki életében kerülte az embereket, nem tilthatta meg, hogy koporsójánál föl ne keressék s a mit tőle életében megtagadtak, az elismerést bőven kárpótolták, a ravatalát elborító virágok. Tél van, ritka az élő virág, a mi fölkereshető volt, mind ott volt a koporsóján. Vajda költészte nem igen tudott elutni az emberek szívéhez; a kik nem is tudták, hogy ez a poeta milyen pessimista, azoknak sem kellett az ő versei. Hiába adták ki jóakaró pártfogással tekintélyes férfiak Vajda verseit, szép kiállításban, két kötetben s talán elég olesón is, — nem igen keltek. Voltak emberek, a kik csak azért nem olvasták a verseit, mert írójukat Vajdának és Jánosnak hittak. Halála meghozta neki a kiengesztelődést is, meg az elismerést is. Igen szép beszédeket hallottunk koporsójánál, a melyek közül Rákosié méltó arra, hogy az ifjuság olvassa s ha valamikor Vajda János költészetét eszébe jut valakinek méltatni, ebben a beszédben Vajda egyéniségének hü képét találja megrajzolva. Egyik kedves munkatársunkat is megszólaltatta ez a halott költő, mai számunkban olvashatják lapunk hívei a esinos kis verset.

Szombaton az egyetemi ifjuság egy másik kiváló költőnkéről is megemlékezett. Most volt ötven éve, hogy a szalontai jegyző a Kisfaludy-Társaságban Toldijával varatlanul ámulatba ejtette a magyar irodalom akkorikorisait. Nagy dolog is volt az akkor 1847-ben ki hitte volna, hogy a Toldi iskolai olvasmány lesz, hogy verseit könyv nélkül fogja tudni minden művelt magyar ember, hiszen akkor el sem lehetett képzelni, hogy a Himfy verseken és Regéken kívül más magyar verseket is érdemes megtanulni. Nem az az érekszobor a költő jutalma, melyet szombaton a mi lelkes ifjuságunk illő beszédek kíséretében megkoszorúzott, hanem azok a szálló igékké vált idézetek, melyek lépten nyomon elröppennek ajkunkról a Toldi szép verseiből.

Hát még az a hatás, melyet Arany a tanuló ifjuság költői lelkületére gyakorol! Alig van közép osztályú gymnasista, a ki meg ne próbálna egy-egy második Toldit írni, főleg mikor a Sallustius regényes helyeit olvassák az iskolában, hol bő alkalom nyílik egy kis kor és helyrajzi változtatással kisebb eposzt kikeríteni. Bizonyossága ennek nem csak a szerkesztő ur nagy skatulyája, a hol a beküldött versek

vannak mint egy szellemi kerepesi temetőben összegyűjtve, hanem az önképző-körök is. Hisz ezek a versek meg egyéb prózák egy-egy önképző-kör legjobban féltett és őrzött nagy kincsei.

Bizonyosságul elmondok egy mult heti kis históriát, a mint azt a lapokból olvastam. Az egyik lap ugyanis a legőszintébb részvét hangján közölte olvasóival, hogy a budapesti V. ker. reáliskola önképző-körét pótolhatatlan vesztesség érte. Az egyik nap reggelén ugyanis azon szekrény ajtaját, a melyben az önképző-köri dolgozatok voltak elzárva, tárva nyitva, a szekrényt pedig üresen találták. Az önképző-kör tisztviselői pedig, rémülve látták, hogy a kör kincse, a szellemi zsengek, hiányzanak. A nyomban megejtett vizsgálat kiderítette, hogy a kár okozója a szemetes volt, a ki a használatlanul vélt értéktelen irományokat föl-pakolta s a szemeteskoesi mélyébe temette. Ez olyan sir volt a szegény dolgozatokra nézve, melyből igen bajos valamit exhumálni még a Cséry-féle híres szemétkereső gépek segítségével is, a melyek tudvalevőleg igen praktikusak a esont, rongy, üveg s egyéb tárgyak szétválasztására, de nem alkalmasak a nagymennyiségű papírhalmazból értékes önképző-köri dolgozatok felkutatására.

Vigasztalásul s résztvevő olvasóink megnyugtására azonban azon szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az itt előadott eseményeket megkorrigálhatjuk. A dementi szerint az iskolába behatoló betörő csak az elnöki csöngetyüt vitte el, a kéziratokat azonban érintetlenül hagyta, mint az az illető irodalmi iskolának közzétett nyilatkozata bizonyítja, mely szerint «önképző körök kincsei nem tulajdonítottak el, mert ezeket kettős zár alatt tartják. Egy kellemes újsággal is kell kedvekednünk olvasóinknak, a melyet bizonyára szívesen fognak tudomásul venni. A tanuló ifjuság legszeretettebb íróját, a koszorus költőt, Jókai Mórt ő felsége, a király a magyar főrendiház tagjává nevezte ki. Oly kitüntetés ez, minő eddig Gyulai Pálon kívül magyar író nem ért. Ha most már méltóságos ur is a mi legszeretettebb regényírónk, azért előttünk mégis csak az marad, a ki akkor volt, mikor a magyar nábob-ot és Kárpáthy Zoltánt irta. Kívánjuk neki, hogy sokáig élvezze e fényes elismeréssel járó kitüntetést.

Emlékezzünk meg magunkról is. Itt a farsang

s itt az ideje a deák bálóknak, hangversenyeknek multságoknak. Alig van intézet, a hol ne tartanának ilyen farsangi multságokat, melyekre később is, nem diák korában is szívesen emlékezik vissza az ember. Az igaz, hogy az édes emlékek közé egy-egy secunda sötét emléke is belevegyül, no de azért van a böjt, hogy akkor bűnbánó szorgalommal és iparkodással emendáljunk.

Nem birom megállni, hogy az időről is ne beszéljek. Multheti krónikámat az idővel keztem, ezt meg vele végzem. Az idő elszégyenlte magát, hogy kiirtam a nem korához illő viselkedése miatt a T. L.-ban, egyszerre megváltozott,

hogy megszólásom ellenére azért is igazi téli idő legyen. Pár nap óta beállott a kemény téli idő, a dermesztő hideg ráült a mi Dunánk jegére is, a mely eddig szabadon és vigan hömpölygött, mintha csak tavasz lett volna. Most nagy jégtáblák uszkálnak a Dunán s remélhetőleg nemsokára «sima jégtükör fogja borítani a szöke Duna kebelét».

Szerkesztő ur legyen elnéző a mostani krónikáért, de hát, tudja a farsang, a farsang rám is hatással van s az utolsó perczekre halasztottam e czikk megírását. Igérem, hogy máskor jobb czikkel fogom kárpótolni.

Referens.

A vén tölgy.

(Vajda János halálára.)

Lombjaveszett erdön jártam,
Hervadásban, mely avarban.
Tölgyet láttam, — a lábánál
Csörgedező, kis patak van.

A mint állok s elmerengek,
Tar gallyak közt sikolt a szél,
Hervadt erdön, avar felett
Valami bus sóhajlás kél:

«Mért, hogy egyre cseveg-csacsog
Az a kanyargó, kis patak,
S partján áll a nemes, vén tölgy
Sötéten, büszkén, hallgatag? . . .»

Leopold Lajos.

Iskolai hírek.

A budapesti reform. főgymn. ifj. Önképző-köre most már harminczkét éve működik. A 96/97 iskolai évben tanárelnökök, mint eddig Molnár Sándor tanár ur lett s az ő vezetése alatt október 26-án alakult meg, s ifj. elnöknek Bene László VIII. o. t., titkárának Törs Kálmán VIII. o. t. lett megválasztva. A kör eddigi működésének kielégítő volt. A többé kevésbé jó poéták eddig 54 költeményt adtak be, köztük kivált Bene László, Törs Kálmán, Szilvássy Zoltán VIII. Csiky Kálmán VI. és Kiss Cornél VII. o. t. adtak be jobb műveket. A szavalók is elég szép számmal működtek. Venczel Béla, Nyáry Pál, Törs Kálmán, Felföldy Elemér arattak dicséretet a szavalataikkal. Eddig összesen 30 szavalatot hallottunk.

A kör vitakozást, csak egyszer tartott. A tételt Németh János VIII. o. t. szép, komoly előadásában ismertette. Hozzászóltak Szilvássy Zoltán VIII.; Justh János VII még számosan.

Mint minden évben, úgy az idén is halhatatlan költőnk Arany János emlékére február 26-án egy ünnepélyt rendez az Önképző-kör, melyre pályatételeket tűzött ki. Ezek:

I. Aranyos Rákosi Székely Sándor: A székelyek Erdélyben című eposzának jellemzése, főtekintettel mythológiájára.

II. Arany: Ráchel siralmanak poétikai fejtegetése.

III. Latin műfordítás: Horatius odái. Lib. II. 17.

IV. Német műfordítás: Chamisso: Der Sohn der Wittwe.

V. Komoly szavaltat Arany: Hidavatás.

VI. Vig szavaltat Arany: A fülemile.

Továbbá dr. Rupp Kornél tanár ur szintén tűzött ki pályatételt, melyet egy cs. kir. arannyal jutalmaz meg, czime:

VII. A régies alaku szók és szólás módok Arany Toldi szerelmében.

Az ifj. önképzőkör nagyon szívesen látja vendégül az ifjuság működése iránti érdeklőket.

A szegedi főgymn. önképző-köre jan. 24-én tartotta IX. rendes gyűlését a következő tárgysorozattal: A nemzeti érület fejlesztésének fontossága és eszközei a népiskolákban. I. rész. Felolvasta Thomay Ernő VIII. o. t. A politikus varga. (Életkép.) Felolvasta Mosonyi Emil VII. o. t. Arany: Az egri leány. Eléggé sikerülten szavaltta Andrassy Akos VII. o. t. Magyarország mint a kereszténység és a kultura védőbástyája . . . II. rész. Felolvasta Kiss Aladár VIII. o. t. A honfoglalás történelmi lefolyása s Árpád jellemzése II. rész. Felolvasta Szárnyas Kálmán VII. o. t. Arany: A bajusz. Eléggé sikerülten szavaltta Robics Henrik VII. o. t. Az erdő titka. (Elbeszélés.) Felolvasta Jantsovits Jenő VII. o. t.

Irodalmi-matinée. A székely-udvarhelyi ev. ref. kollégium „Petőfi-Önképzőköre“ Fejes Aron tanár vezetése mellett Katona József emlékére 1897 január 24 (vasárnap) délelőtt sikerült irodalmi-matinéet rendezett a következő műsorról: Katona emlékezete, irta és felolvasta Biró Dénes VIII. o. t. Reviczky Gy Katona József cz. költeményét szavaltta Szén András V. o. t. Katona: Bánk Bánja, aethetikai méltatás, irta és felolvasta Félégyházi Kálmán VIII. o. t. Részlet Katona: Bánk Bánjából (III. felv. 4 jel.) előadták: Keresztes Edé VII. o. (Bánk) és Grün Arthur VIII. o. (Tiborcz.) Hegedű-solo, előadta László Jenő VII. o. t. Bánk Bán tragikumáról szabad előadást tartott Balogh János VIII. o. t.

Ifjusági hangverseny. A budapesti V. ker. kir. kath. főgimnázium ifjusága segítő egyesülete javára, 1897. évi január hó 16-án, az intézet dísztermében (Markó-utca 31. sz.) szavallattal egybekötött hangversenyt rendezett melynek műsora a következő volt: Flotow «Mártha» című opera nyitánya; előadja az intézet ifjusági zenekara Mandel Géza vezénylete alatt. a) Goltermann, «Adagio» a H-moll versenyműből, b) Popper, «Gavotte», gordonkán előadja Kováts Elemér, zongorán kísérti Krausz Róbert. Sophokles: Párlénet «Antigone»-ből, előadták Marschan Géza és Waldmann Lajos. Sitt. Trió; előadták hegedűn Rácz Kálmán, gordonkán Kováts Elemér, zongorán Krausz Róbert. Wagner. «Lohengrin» egyveleg előadta: intézet ifjusági zenekara Mandel Géza vezénylete alatt. Kun László. «Petőfi a Hortobágyon». Melodrama; szavaltta Haberfeld Ignác, kísérti zongorán Krausz Róbert, hegedűn Rácz Kál-

mán. Hubay. «Csárdajelenet»; hegedűn előadta: Irsai Ervin, zongorán kíséri: Mandel Géza. Szász Károly. Ábránd a Rákóczy induló felett; szavaltta: Marschan Géza. Berlioz. «Rákóczy induló»; előadta az intézet ifjusági zenekara Mandel Géza vezénylete alatt.

VEGYESEK.

Ezer magyar feladat. Lapunk szerkesztője, Dr. Rupp Kornél e munkáját, mely díszes kiállításban február elején hagyja el a sajtót, ajánljuk lapunk összes előfizetőinek és híveinek figyelmébe. A ki tiz előfizetőt gyűjt a jelenleg nyomás alatt levő érdekes és hasznos könyvre, egy ingyenpéldányban részesül, a ki öt előfizetőt gyűjt, feleáron, aki 3 előfizetőt gyűjt 1 frtért kapja a könyvet, melynek bolti ára 2 frt, előfizetés útján 1 frt 50 kr. A megrendelések szerkesztőségünkbe is intézhetők, az előfizetési pénzek azonban Hangos Antai könyvkereskedő czimére — Budapest, IV., Calvintér 5. sz. küldendők. Gyűjtő ivekkel szívesen szolgál szerkesztőségünk azoknak, a kik a könyvre előfizetőket óhajtanak gyűjteni s így tisztelet példányhoz jutni.

Bekötési táblák. Igéretünk szerint január 25-én bezártuk a bekötési táblák megrendelésének terminusát. Megjegyezzük, hogy öt példánnyal többet készítettünk, hogy ha akadna egy-egy feledékeny kis diak, a kinek most jutna eszébe megrendelni, hát neki is jusson. A táblákat a megrendelők február elején megkapják. Lapunk e számát minden önképző-körnek megküldöttük. Kérjük híveinket, hassanak oda, hogy azok az önképző-körök is megrendeljék, a melyek eddig nem járatták. A kör ingyen is megkaphatja, ha tagjai körül tiz előfizetőt gyűjt. Ha a körnek nincs módjában megrendelni, a tagok közül tizen összeállhatnak és megrendelik. Mily csekély összeg jut egyre! Lapunk méltó disze bármely önképző-köri könyvtárunk, igazság szerint nem is volna szabad hiányzania egyből sem.

A Fejtörő cz. rovatunk e héten ismét kiszorult lapunkból. Legközelebb helyrehozzuk mulasztásunkat.

IRODALOM.

A Magyar Nyelvőr idei első füzeté a szokott pontossággal megjelent a legváltozatosabb tartalommal. Megjegyezzük, hogy a Nyelvőr tanulónak és önképzőköröknek 3 frt évenként. De még ennyibe sem kerül, mert a ki három nyomtatott lapnyi közölhető népnyelvi gyűjtést küld (pl. tájszókát, szólásokat) az ingyen kapja a Nyelvőrt egy évig, vagy megfelelő tiszteletdíjban részeseül. Ebből a mostani számból veszszük a Magyar Néprajzi Társaság felhívását egy népköltési gyűjtemény érdekében. E gyűjteménybe minden magyar népdalt, a nép ajkán élő románczot és balladát, régi népies énekeket és játékokat össze akarnak gyűjteni, nemcsak szövegben, hanem dalban is. A társaság arra kéri a közönséget, hogy a dalokat, énekeket küldje el számára, följegyezve azt is, hogy a szöveg és daltan elmondója hány éves, hol lakik, hol és kitől tanulta a közölt szöveget. Bővebb fölvilágosítással szolgál e tekintetben Vikár Béla úr (Budapest I. Gellérthegy).

Szávay Gyula újabb verseskönyve.

A hogy Noé röpitgeté ki
A kémlelő galambokat,
A külvilághoz tölem is már
A harmadik könyv látogat.

Ha ez se tér meg pálmággal,
Tudjátok-e, mit teszek én?
A szelelőt megint bezárom
S tovább növesztem a szakálom
A türés Ararát hegyen.

Szávay Gyulának nincs mit aggódnia a miatt, hogy ez a harmadik verses köteté hatástalanul hangzik el a pusztában. Szávay Gyula eddig korántsem megvetendő sikereket vívott ki és mindenki őszinte lelkű, keresetlen hangú, termékeny poétának ismeri, ki igaz ihletből énekel és nem igen ír selejtes dolgokat. Költői tehetségét ezen újabb verseskönyv megismosodott formában mutatja. A modern szenevelés hangjai távol maradnak tőle, egészséges, magyaros lélek ő teljes mivoltában és a vígság, derült hangulat az ő otthonos terepén, úgy, hogy néhány szórványos komor költeményét. (Herzvad levelek, Lázban) hajosan vehetjük komolyan. Társadalmi témákat igen ügyesen és szellemesen tud kihegyezni. Újabb verseskönyvét több szakaszra osztja: a «Daloskönyv»-ben lírai termékek foglalnak helyet, az «Énekeskönyv»-ben pedig ódák. Szávaynak meg van az a ritka tulajdona, hogy az alkalmiságok nem csaknak ki belőle olyan hideg, merev, sablonos zöngeménnyeket, minőkkel manapság lépten-nyomon unatkozva találkozunk, nem, ő épen ilyenkor adja ereje legjavát, magasan szárnyaló, meleg hangú költeményeket. Kisfaludy Károly győri szobrának leplezésére, utczakeresztelésre, Szent István napjára, Katona József születésének százados fordulójára, Kossuth halálára, Berzsenyi szobor-

helyi szobrára, az ezredik tavaszra stb. szebbnél szebb ódákat nyújtott. Harmadik szakasz a tulajdonképeni «Verseskönyv», mely egy csomó elegyes költeményt foglal össze. A kötetet egy szerfölött jóízű, költői komédia zárja be, mely szól «Parnasszus pusztulásáról». A Győrött, szerző kiadásában igen csinos kiállításban megjelent könyv ára (fűzve) 1 frt. 20 kr.

Uj versek. Zempléni Árpád, a fiatal poétanemzedéknek ez a tehetséges tagja előfizetést hirdet Uj versek című kötetére, a mely huszóra fog megjelenni.

A kötet ára 50 kr., diszkótésben 1 frt 50 kr lesz. A pénzeket aziró lakására (Budapest IX., Czeczor-utca 8.) kell küldeni.

Szerkesztői telefon.

Mandl Gy. Budapest. Nagyon szivesen vesszük kérédezősködeéseit, meg a leveleit. Igaza van, az a vers nem valami kiváló. — Lányi I. N. kikinda. A legjobb magyar verstant Négyessy László írta; a verselés szabályait megtalálja minden stilsztikában. Bárminő réjtvényt küldhet, ha beválik, közöljük is. Az elbeszélésnél az a fő, hogy jó legyen, — ez minden pályázati dolgozat legfőbb kelléke. — Kiss Gy. Ujvidék. Ebben az évfolyamban nem «jön tört. melléklet». Ha beklidk a szerkesztőségbe pontos címöket, a 34—43 oldalbeli részt a saját példányainkból megküldjük. — Rosenberg Gy. Bpest. Azt a verset mivel már idejét multa, levettük a naprindról. A latinon és görögön kívül is kell esetleg felvételi vizsgát tenni. — F. V. Temesvár. Magában van költői tehetség, de várnia kell, míg kiforja magát. Ez a vers olyan, mint a jó, de éretlen szőlő nedve, érezhető rajta az illat finomsága, de azért élvezhetetlen. — Darkó I. A versek megjöttek, de későn, a «Malom mellett» címűt eltesszük a tavaszra. — Cs. László. Halas. Hogy a Gervay-féle ösztöndíj pályázat új vagy régi alapítványra vonatkozik-e, nem tudjuk. Ha nem adott rá okot, nem kell félnie, hogy elveszti. — 1234. sz. előfizető. Kölcsey Paraenesisének fejtegetése oly nehéz téma, hogy önnök nem ajánljuk. Önképző-köri tudósításokat mindig öszen fogadunk. — I. József. Bpest. A tudósítást közöljük. Ajánlja a körnek a Tanulók Lapját. — Ehrenfeld Zs. Nagy-Várad. A vasuti tanfolyamra való felvételhez érettségi bizonyítvány kell. A hallgatókat beosztják napidíjas szolgálatba. A tanfolyam egy év. — B. K. Bpest. Ilyen lírai ömlengések számára nincs helyünk a T. L.-ban. Kerekes P. A «Brutus és Cassius»-t majd átnézzük, ha nem közölnek, legyen az reá vonatkozólag elég bírálat. — B. Imre. A «Teremtés»-t már-már ki akartuk adni, akkor vettük észre, hogy mégsem lehet, mert a jó izlés ellen véténénk.

Minden, a lap szétküldésére vonatkozó felszólítás a kiadóhíratalba küldendő. A szerkesztőség csak a tartalomra vonatkozó közleményekre resl. ktl.

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész evre 4 frt.
Fél evre 2 frt.
Negyed evre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNEL,
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Soroksári-utca 31.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.

KÉZIRATOKAT

nem adunk vissza.

Kisfaludy ünnep.

(*) Valóban ünnepnek nevezhetjük minden év február hatodikát, a mikor a legelső irodalmi társulat tagjai összegyűlnek, hogy megünnepeljék emlékét annak a férfunak, a kinek szellemében társaságuk az irodalom művelésében, terjesztésében és népszerűsítésében buzgókodik.

És ez az ünnepélyes közgyűlés nemcsak jellegénél, hanem egyes kiválóbb mozzanatainál fogva is, fontos és jelentékeny.

Az elnöki enunciaciókban nyilatkozó actualis megjegyzések, főleg irodalmi viszonyainkra vonatkozólag, olyanok szoktak lenni, a melyeket nemcsak figyelmen kívül hagyunk nem szabad, hanem megszívlelnünk úgy szólván kötelesség.

Nevezetes ez a közgyűlés azért is, mert itt nyújtják az elismerés babérjait egyrészt jutalom alakjában azoknak, a kik a társaság által kitűzött pályakérdéseket sikerrel megoldották, másfelől a társaság tagjává való választás által azoknak, a kik az irodalom terén való kiválóságnak által arra érdemeiket szereznek.

A régi gárda tagjai egymásután dőlnek ki, alig van már közöttük, a ki a társaság megalapításában részt vett. De így is, bár a tagok száma korlátozva van, ott találjuk irodalmunk minden kiválóbb alakját.

Lehet-e magyar íróra nézve nagyobb elismerés, mint az, hogy nevében, mint egykor az apostolok a Megváltó nevében, összegyűlnek, hogy szellemi örökségét gyarapítsák, eszméit hirdessék, a nemzeti szellemet ápolják és terjeszszék.

Hihette-e, álmodhatta-e valaha Kisfaludy Károly, hogy a hálás nemzedék valamikor az ő nevével fog hatni íróra és olvasó közönségre egyaránt; elhitte volna-e valaha az öreg Kisfaludy, hogy gyűlött s később kitagadott fiának születése napja, mely reá egykor a legnagyobb gyász borította, valamikor ünnepe lesz a magyar litteraturának és vörösbetűs napja a szépért, jóért, ideálisért lelkesedő magyar művelt közönségnek?

Ime a gyász és az öröm, az árny és a fény, az elhidegülés és kiengesztelődés rövid száz év alatt a legszembetűnőbb ellentétre állítva!

A Kisfaludy-társaság irodalmi jelentősége pedig meggyőzhet arról mindenkit, hogy irodalmunk hatalmas lépésekkel igyekszik vetelkedni a legműveltebb nemzetek irodalmával s hogy fejlődésében, hatásában tisztán nemzeti szellem jellemzi, a mely századok mulva is specialitása, kiválósága s érdeme marad a nemzeti művelődés ápolásában és fejlesztésében.